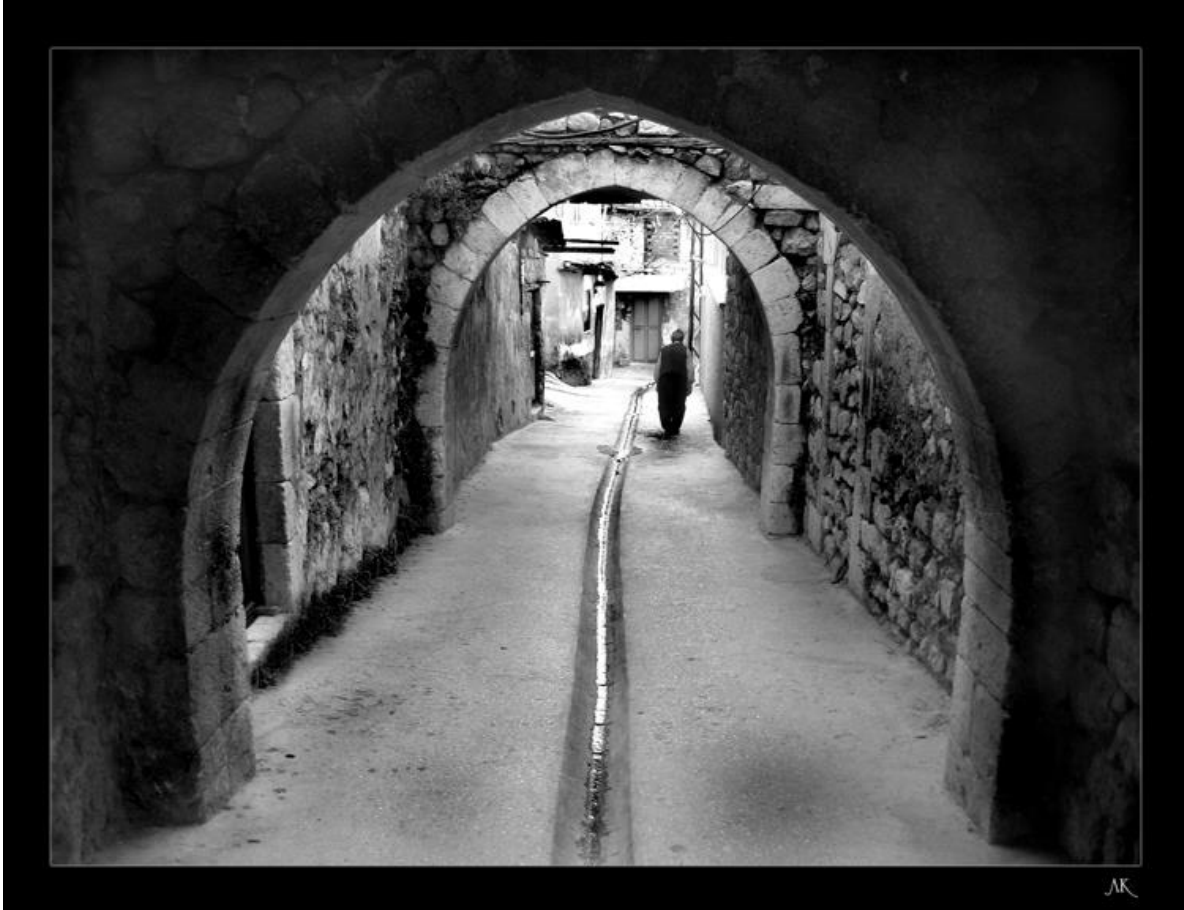

TOKİ "7 İKLİM 7 BÖLGE MAHALLE ULUSAL MİMARİ VE KENTSEL TASARIM FİKİR YARIŞMASI"

"HATAY DÖRTYOL"

MİMARİ AÇIKLAMA RAPORU

Hatay... Etrafınızı saran dar sokaklarda, adımlarınız hızlandıkça size her defasında yeni bir deneyim sunan mekânlarda bulursunuz kendiniz. Yaşadığınız zaman dilimi değişir. Dün ile bugün arasında git geller yaşarsınız. Kayrak taşlarıyla döşeli dar sokaklar, avlulara ulaştırır siz. Nefes alırsınız. Derken; önünüzdeki yollardan birini seçersiniz ve birden çıkmaz bir sokakta bulursunuz kendinizi. Geriye dönüp baktığınızda sokağa açılan evlerin kapılarını algıyorsunuz. Başınızı çevirdiğinizde ise dar bir geçiş görürsünüz, kapı kadar... Oraya ait olanların gözü kapalı yönlendiğini algıyorsunuz. Sonra birden bir evin altından geçerken bulursunuz kendinizi. Sağınızdaki taş duvara dokunduğunuzda tarihe dokunduğunuzu hissedersiniz. Duvarın üstünden sarkan koca dallar ardındaki 'hayat' ın habercisi olur size. Başınızı kaldırdığınızda o dar sokaklardan koca bir gökyüzü görmeye başlarsınız. Merdivenleri görürsünüz başınızı indirirken göz ucuyla. Sokağa düşer merdiven... Kapının ardına gizlenmeden... Derken başka bir meydan karşılar sizi çeşmeli ya da bir han kapısı çıkar karşınıza. Her defasında önce kaybolduğunuzu hissedersiniz, sonra oralı olduğunuzu... Yaşadığınızı hissedersiniz. Eğer bir de gerçekten yaşıyorsanız orada, yürürsünüz... Komşunuza yürürsünüz. Okulunuza yürürsünüz. Bakkala da yürürsünüz kasaba da... Fırın tepsi pişer hemen köşedeki fırında. Karşınız hiçbir araç çıkmaz ya da o egzoz sesi. İnsanların konuşmasını duyarsınız, adım seslerini. Yani "nerede o eski mahalleler?" deriz ya, oradadır hep aslında. Kendinden bir şey kaybetmemiş şekilde, oracıkta...

Hatay'dan Dörtüola...

Bir ön yazıyla bulunduğu bölge için içsel diyalogumuzu ifade ettiğimiz araziye daha yakın ölçekten ve daha fiziksel özellikleriyle inceleyecek olursak görüyoruz ki bölgenin merkezinde yer alan arazi, kuzeyde Şehit Polis Necati Keskin Bulvarı, güneyde İstasyon Caddesi ve bu iki ana yolun kavuştuğu önemli kavşak noktalarıyla kente bağlanmaktadır. Arazi sahip olduğu bu fiziksel bağlantılarla birçok doğrultuda kente dokunmakta ve bu sayede kent için bir düğüm noktası oluşturmaktadır. Bulunduğu merkezi konum, etrafında yer alan yapı dokusu ve çevresinde kültürel tesis alanı olarak tahsis edilmiş noktalara olan yakınlığı ile bölge için nefes alabilecek, insanlar arası etkileşimi ve ilçenin hareketliliğini artıracak potansiyel boşluğu yaratmaktadır. Öyle ki bu boşluk sahip olduğu potansiyel ile kentin insan odaklı gelişimi için bir pivot noktası oluşturmaktadır. Yalnızca kendi sakinlerine değil bütün bölgenin erişimi ve kullanımına açık olan bu nokta, içinde barındırdığı sosyal hayatı ve onun yansımalarını kentin gelişimi için atılmış bir temel olarak kullanılmaktadır. Buradaki sosyal hayatın en temel noktalarından birisi, burası için öngörülen mahalle hayatıdır. Hatay tarihi boyunca, çok sayıda farklı kesimden ve etnik gruptan insanları bünyesinde barındırmasına rağmen kent yaşamının değişmez parçası haline gelen sıkı komşuluk ilişkileri, birçok olaya ev sahipliği yapan sokaklar, günlük yaşam içerisinde kullanılan ortak mekânlar burada yeniden yorumlanacak olan mahalle yaşantısının temel taşlarını oluşturmaktadır.

Bu bağlamda tasarımın temel hedefi Hatay sokaklarının ve günlük yaşantısının kullanıcıya sunulduğu kent dokusu ve mekan olgusunu var edebilmek olmuştur. Yukarıda bahsettiğimiz o dar, çıkmaz sokakları adımlamış birisi o bölge için bir tasarım yapacaksa belki asla oranın ruhunu katamaz tasarıma. Çünkü gerçekte yaşanmışlıklardır oranın ruhunu oluşturan. Fakat yeni yaşanmışlıklarla var olacak bir özü bulmak hedeflenmiştir burada. Modern yaşantıda deneyimlenmiş, yeni bir mahalle morfolojisi... Dünden ders çıkartarak, malzeme, üretim şekli, mekânsal bağlamlar, kentsel donatılar, oranlar ve hatta belki de alışkanlıkların bile yeniden irdelendiği yeni bir mahalle ifadesi. Bu yüzden avlu, sokak, merdiven, arkad, revak, eyvan gibi kavramların, geçmişten günümüze direkt taşınarak ya da modernize edilerek tasarımda yer bulması istenmiş ve bu karma durumun tasarımın kendi bağlamının üretimini sağlaması hedeflenmiştir.

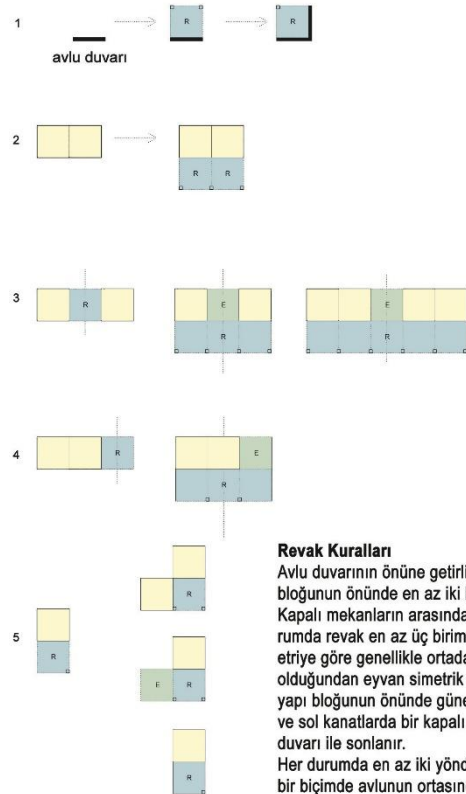
Bütün bu çerçeveye araziye yeniden ele alırsak; tüm bölge için nefes alabilecek, insanlar arası etkileşimi kuvvetlendirecek boşluğu yaratması planlanan bu alanda; ilk olarak boşluklar tasarlanarak burası için hayal edilen kurgu alana aktarılmıştır. Araziye batıdan ve doğudan temas eden mevcut yeşil alanların içeri doğru yayılmasını, alanla olan temasın, geçirgenliğin artırılmasını destekler nitelikte, arazinin doğu ve batı başlangıçları bütünüyle yeşil bırakılmıştır. Oluşturulan bu iki tampon bölge ile arazi içindeki yerleşiminden ziyade burası için kurgulanan sosyal hareketliliğin dışarı yayılması hedeflenmiştir. Arazinin en uç iki noktasında oluşturulan bu yeşil bölgeler, bütün bu geçirgenliği ve yaratılan boşluğu alanın geneline yaymak adına yine yeşil bir bantla birbirine bağlanmıştır. Bu yeşil bant kimi noktalarda yapı gruplarının içine doğru yayılıp kimi noktalarda geri çekilerek, %2 'nin altındaki arazi eğiminin yaratmış olduğu tekdüzelik kırılmak istenmiştir. Ayrıca bütünüyle yayalaştırılan bu hat üzerine yerleştirilen su, çeşitli toplanma alanları, meydancıklar ve çevresine yerleştirilen ticari ve sosyal donatı alanları ile insanların aktif olarak kullanabilecekleri bir omurga oluşturulmuştur. İlçenin vaziyet planına bakıldığında oluşturulan bu omurganın bölgenin tam merkezinde akan sosyal bir donatı aksı yarattığı okunabilmektedir. Kullanıcıların içinde soluklanabileceği bu yeşil ve hareketli kurgu etrafına, insanları olabildiğince toprakla temas halinde tutmak ve bölgenin genel dokusuna da uygun olacak şekilde yükseklikleri üç katı geçmeyen yapılar yerleştirilmiştir. Yerleştirilen bu yapılar; insanlar arası paylaşımı, bir arada bulunmayı bir parça zorunlu hale getirecek ve bu sayede komşuluk ilişkilerini ve bölgenin güvenliğini güçlendirecek bir organizasyonla; kullanıcılarının ortak bahçeler paylaştığı, birbirlerinin kapılarının önünden geçtiği,

kimisinin çatısının bir diğerinin bahçesini oluşturduğu, bazen sadece görsel bazen de hem görsel hem fiziksel temaslara bir arada yaşamayı gerektiren bir düzen içerisinde tasarlanmıştır.

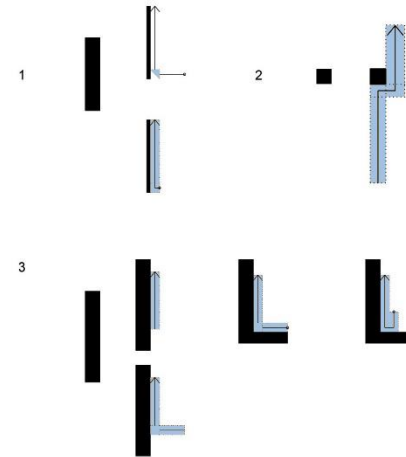
Bu düzen içerisinde mahalle sakinleri ve özellikle çocukların arazi içinde daha özgür bir şekilde hareket edebilmesi için ana araç hareketleri otopark alanlarıyla birlikte olabildiğince arazi dışı çeperlerinde tutulmuş, iç yollar acil ya da geçici kullanıma uygun tasarlanmıştır. Yapı adalarının dümdüz bir hat üzerinde değil, kuzey güney doğrultusunda kaydırılarak yerleştirilmesi, arazideki tekdüzeliğin kırılmasının yanı sıra, içerdeki kontrolsüz araç kullanımını sınırlandırmak için tercih edilmiştir. Aynı zamanda yapılar arasında oluşturulan çıkmaz sokaklar da yine araç hareketlerini azaltmak ve yavaşlatmak için kullanılmıştır. Ayrıca alanda önerilen bisiklet yolları ile yalnızca yakın çevre ile sınırlı kalınmayıp bütün şehrin daha insan odaklı gelişimi için bir pilot bölge yaratılmıştır.

Yapılar arazi içinde konumlandırılırken, birbirlerine yaklaştırılarak mahalle hayatının sokak yaşantısıyla birebir ilişkili olduğu düşüncesiyle, fazla geniş olmayan, insan ölçeğine daha yakın ve günlük aktif kullanımı kolaylaştıran sokak dokusu tercih edilmiş, ayrıca binaların birbirlerinin güneşini engellemeyecek seviyede sokakları gölgelemesi sağlanmıştır. Kullanıcılarına yarı açık, korunaklı mekanlar sunan 'revak'larla ve sağladığı ışık ve gölge oyunları; yaşayan, hareketli sokakların geçitlerini oluşturan 'arkad'lar ve saçaklarla sokak dokusu zenginleştirilmiştir. Revak, arkad ve saçakların yanı sıra her yapı adacığı aralarında yer alan 'abbara'lara yerleştirilen ortak kullanım mekanlarıyla. Sokaklarda sanki bir misafir odası, komşular için bir aktivite alanı yaratılmış ve böylece içeri ile dışarının birbirine teması sağlanmıştır. Dışa kapalı, yalnızca kendiyile ilgilenen apartman holleri bu dokuda yerini, eskiden olduğu gibi, sokağa açılan merdivenlere ve teraslara bırakmıştır.

revakın konumu

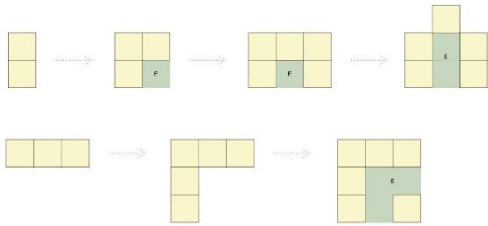
merdivenin konumu

Başlangıç noktası duvara dik olacak şekilde bir duvarın içinde ve bu duvarın kalınlığından daha az bir genişlikte yer alır. Genellikle eyvanın arka yüzündeki sağır duvar, kapalı mekanların sağır duvarlarında veya avluda kullanılır. Duvara yaslanmış bir halde bulunur. Düz, L veya U biçiminde kullanılır. L biçiminde kullanılırken tek duvara yaslanıyorsa bir köşede yer alır. U biçiminde kullanılıyorsa iki duvara yaslanır ve köşededir. Herhangi bir duvarda serbest bir biçimde bulunur ama taşıyıcı olarak bir sütuna yaslanır. Örneğin revak içinden yukarıdaki terasa çıkarken kullanılır.

Konut birimleri dışardaki yeşil dokuyu daha fazla evin içine, günlük yaşantıya dâhil edecek şekilde iç, ön ve arka bahçeler ile zenginleştirilmiş ve yeşil alan kullanımı konut planlamasına dâhil edilmiştir. Böylece yazları sıcak ve kurak geçen Hatay ikliminde odaların yeşil ve serin bir bahçe ile buluşması sağlanmıştır. Konut tipolojileri oluşturulurken modern hayatın dayattığı 'x+1' ile tanımlanan, alışılabilir konut tipleri yerine, kimi zaman ilk anda insanları karşılayan bir 'hayat' ile, kimi zaman içinde gizlediği küçük 'avlu'ları, kimi zaman da keyifle oturulabilecek, bir saklanma köşesine dönüşen eyvanlarıyla, bulunduğu doku ile bütünleşik, kendi içinde de yaşayan konut tipleri oluşturulmuştur. Farklı geçitleri içinde barındıran sokakların ve o sokakların birbirine kavuştuğu noktalarda meydana gelen, insanları buluşturan meydanların oluşturduğu bu kurguyla; geçmişin izlerini taşıyan, bugünü şekillendiren ve geleceğe de dünü aktaracak olan bir mahalle tasarlanmıştır.

eyvanın konumu

Eyvan Kuralları

Eyvan iki veya üç kapalı mekan arasındadır. Kemerli açıklık eyvanın kısa kenarındadır. Eyvanın derinliği yanında bulunduğu yaşama birimlerinin birim sayısı ile ilgilidir. Genellikle bu şekilde kullanılır. Eyvan 3 kapalı mekan arasında ve en az iki birimden oluşmaktadır. Avluya veya terasa açılan kemerli açıklık eyvanın uzun kenarının bir ucundadır.

Bölgede yer alan ticari birimler tek bir noktada toplanmayıp, konut birimleri çevresinde bütün alana dağıtılarak; konutlar etrafındaki günlük yaşantının daha hareketli olması ve ticari fonksiyonların pozitif getirisi olan yaşayan, daha güvenli sokakların varlığı amaçlanmıştır. Arazi kuzeyinde yer alan, kültür merkezi olarak tahsis edilmiş bölge ile entegre olacak şekilde, mahalle açık pazar alanını da içinde barındıran bir sosyal donatı alanı tasarlanmıştır. Ayrıca bu alanın başlangıcını oluşturduğu ve güneyde yer alan dereye kadar bağlantı sağlayacak olan, içinde yine yeşili, su ve insanlar için toplanma alanlarını içeren sosyal içerikli bir

aks oluşturulmuştur. Bu aks ile arazi genelinde yaratılmak istenen, yaşayan, dışa açık, daha hareketli, daha paylaşımcı ve etkileşimli kurgu, gelecekte insanların yoğun kullanımına açık olacak ve dere boyunca var olacağı öngörülen bir başka aksa kadar yayılmıştır. Açık pazar alanı, ticaret alanları, meydanlar, oyun alanları vb. yanı sıra, bölge için gerekli olan bir diğer sosyal donatı alanı olan spor merkezleri ise gürültüyü engellemek adına arazi doğu ve batı uçlarına yerleştirilmiş olan yeşil alanların içine entegre edilmiştir.

Tüm bu yaklaşımlarıyla projede, yalnızca bu bölgede yaratılacak olan yerleşimin değil arazi bütün çevresinin sahip olabileceği bir boşluk, bir hareket merkezi yaratılması amaçlanmış ve kentin bu doğrultudaki gelişimi için bu merkezin bir başlangıç yaratması hedeflenmiştir.